

Düğünlerde Yapılan Silâhli Kutlama (Maganda) Atışlarının Neden Olduğu Ölüm ve Yaralanmalarda İdarenin Sorumluluğu

Prof. Dr. Timur Demirbaş – Umut Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi

I. Bireysel Silahsızlanmanın Suçun Önlenmesi Açısından Önemi

Suç politikasının bir temel problemi, suçluluktan korunmadır. Bu gayret açıkça iki temel kabulden hareket eder: *Bir kere*, her toplumda suçlulukta kaçınılamaz bir kısmın olmakla birlikte, bunun sayısı azaltılabilir; *ikincisi* ise, suçluluğun belirli görünüş şekillerinin azaltılması veya hatta tamamen önlenmesi mümkündür.

Silah taşımayı bir yaşam biçimi ve erkeklik simgesi olarak kabul eden insanların suça yönelme ihtimalleri daha yüksektir. Gerçekten de, psikolojik olarak silahlı kişilerin kendilerini daha güçlü ve güvenli hissetmeleri nedeniyle, çoğu kez alkolün de etkisiyle silahın kullanılması söz konusu olmaktadır. Çünkü, duygularını, heyecanlarını ve öfkesini kontrol edemeyen insanların elindeki silah, bir ölüm makinesi haline gelmekte; çoğu kez, basit bir tartışma nedeniyle en sevdiği kişilerin bile ölümüne neden olmaktadır.

Silah bulundurmanın kendisinin suç olması yanında, silahın genellikle diğer suçları işlemede araç olarak kullanılması nedeniyle, silahlanmanın önlenmesinin suçluluğun önlenmesi bakımından önemi büyüktür. Gerçekten de, silah vasıtasıyla işlenen insan öldürme, yaralama, yağma ve cinsel suçların, silahlanmanın sosyal olarak kontrol edilmesi halinde, büyük oranda azalacağı bir gerçektir.

Silahın şiddet kültüründeki rolü ve işlevi nedeniyle, suçun önlenmesi açısından şu hususlara dikkat edilmelidir:

1. Bir ülke veya topluluktaki silahlı şiddet, ruhsatlı ve/veya ruhsatsız silâhların varlığı ile doğrudan bağlantılıdır.
2. Silâh sahibi olma, bir imtiyaz ya da hak olarak ele alınamaz.
3. Silâhı sınırlandırmak üzere, hükümetler tarafından gerekli tedbirler alınmadığı sürece, silah kültürü yaygınlaşarak kamu güvenliğini tehdit etmeye devam edecektir.
4. Yasal düzenlemeler yanında, eğitim programları ve sorunları çözümleyici stratejilere de gereksinim vardır.

II. Silahlanmaya ve Maganda Kurşunlarına Karşı Mücadele Yolları

Silahlanmaya karşı mücadele bakımından silahlanma nedenlerini öncelikle ortadan kaldırmak gereklidir. Bu bakımdan merak, örf ve adet, suç korkusu gibi nedenlerin kaldırılması veya en azından azaltılması gereklidir. Bir defa, silah bulundurmaya yönelik geleneksel eğilimin yok edilmesi bakımından başta okullar ve silahlı kuvvetlerde olmak üzere medya vasıtasıyla yapılacak eğitici faaliyet ve programların büyük önemi vardır. Buna, silah ruhsatı alabilmenin güçleştirilmesi yanında, kanunların etkin ve çabuk bir şekilde uygulanması suretiyle adalet sistemine olan inancın kuvvetlendirilmesini de eklemek gerekir.

Silahsızlanma bakımından, öncelikle silahlanma nedenlerini belirlemek ve bunları ortadan kaldırmaya çalışmak gereklidir. Bu bakımdan merak, örf ve adet, suç korkusu gibi nedenlerin yok edilmesi veya en azından azaltılması gereklidir. Bir defa, silah bulundurmaya yönelik geleneksel eğilimin yok edilmesinde eğitimin etkisi büyüktür. Gerçekten de, başta okullar ve silahlı kuvvetlerde olmak üzere basın, radyo ve televizyon vasıtasıyla yapılacak eğitici faaliyet ve programların büyük önemi vardır. Bunun için çocukları şiddete ve silaha özendiren çizgi filmler ile oyuncakların kontrolüne ilişkin tedbirler de mutlaka alınmalıdır.

Silahsızlanma da devletin izleyeceği suç politikasının ayrı bir yeri vardır. Devlet, hukuk devletini tam anlamıyla yerleştirmek suretiyle güvenliği sağladığı zaman, silahlanmanın en önemli nedenlerinde “suç korkusu” önemli ölçüde yenilmiş demektir. Elbette bunu sağlamada başta polis ve jandarma olmak üzere tüm güvenlik kuvvetlerine büyük sorumluluk düşmektedir.

Düğün, asker uğurlama ve maç sonrası yapılan kutlama atışlarının önlenmesinde idarenin büyük sorumluluğu vardır. İdare bu tür atışları önlemek ve bireylerin yaşam ve vücut dokunulmazlıklarını korumakla yükümlüdür.

Bu bakımdan valilik ve kaymakamlıklar yetki alanlarında silahla yapılan kutlama atışlarını önlemek için gerekli tedbirleri emirlerindeki kolluk güçleri vasıtasıyla almak zorundadırlar. Bu görevi yerine getirmeyen kamu görevlileri görevi kötüye kullanma suçundan sorumludurlar. (TCK m.257). Ayrıca, devletin kararlı bir tutum izleyerek düğünlerde silah atılması halinde düğüne izin verilmeyeceği konusunda kararlı bir tutum izlenmesi halinde, bu tür olayların önüne büyük ölçüde geçilecektir.

Ayrıca ölüm ve yaralanmalar nedeniyle eylemi gerçekleştirenler yanında, yaşam hakkını koruyamayan İçişleri Bakanlığının idare hukuku esaslarına göre sorumluluğu söz konusu olacaktır. An. m17 ve AİHS m.2’de ifade edilen yaşam hakkını koruyamayan devletin, Danıştay, Anayasa Mahkemesi ve AİHM’de dava edilebilmesi mümkündür.

****

An.Mah. 18.5.2016, 2014/14583(RG.15.6.2016)

Başvurucunun yakının öldürülmesi olayında etkin ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının ihlali. Diyarbakır’da 22 yıl önce kaybolan ve dört gün sonra cesedi bulunan Sedat Güzelsoy’un eşi Maşallah Güzelsoy’un Anayasa Mahkemesine yaptığı başvuruda, Anayasa Mahkemesi, cinayetin etkin soruşturulmadığını belirtti. AYM, yaşam hakkının usul yönünden ihlal edildiğine hükmederek Maşallah Güzelsoy’a 30 bin TL tazminat ödenmesine karar verdi.

****

AİHM, 1.4.2014 – Mehmet Köse v. Türkiye: AİHM, 2002 yılında zorunlu askerlik hizmetini yaptığı sırada intihara teşebbüs eden ve hastanede hayatını kaybeden Yılmaz Köse’nin babasının yaptığı başvuruda Türkiye’nin, AİHS’in 2. maddesinde korunan yaşam hakkı bağlamında etkin soruşturma yükümlülüğünü ihlal ettiğine karar verdi.

AİHM, 9.12.2014 – Kadri Budak v. Türkiye: AİHM, 1994’te gözaltında kaybedilen Metin ve Bahri Budak’ın 2005’te bulunan kemiklerine rağmen ölüme ilişkin etkin soruşturma yürütülmediğine karar verdi. 20 yıl önce kaybedilen 60 yaşındaki Bahri Budak ve torunu Metin Budak davası 2007 yılında AİHM’e (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) yapılan başvuru sonuçlandı. AİHM, başvuruyla ilgili olarak, "Türkiye’nin etkili bir soruşturma yapmadığını" ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 2. maddesini ihlal ettiğine karar verdi.